

Uitvoeringstoets Uitvoering Motie Warmerdam

Proactief benaderen alleenverdienersproblematiek

Doel voorstel

Door een ongewenste samenloop van fiscaliteit, toeslagen en sociale zekerheid heeft een groep van circa 6400 alleenverdienende huishoudens met een uitkering een lager netto besteedbaar inkomen dan een vergelijkbaar paar in de bijstand. In de eerste helft van 2024 is intensief gezocht naar mogelijke oplossingen; het kabinet heeft zich gecommitteerd aan een structurele oplossing via de fiscaliteit vanaf 2028. Ook wordt gewerkt aan een overbruggingsregeling tot 2028. Daarnaast wordt in de motie Warmerdam c.s. van 6 juli j.l. het kabinet opgeroepen om zich samen met gemeenten en sociaal raadslieden maximaal in te zetten om huishoudens actief te benaderen voor een mogelijk recht op individuele bijzondere bijstand ter compensatie van gemiste Toeslagen ('tijdelijke regeling').

SZW heeft door middel van het verzoek om een uitvoeringstoets aan UWV gevraagd in kaart te brengen wat nodig is om huishoudens op grotere schaal actief te kunnen benaderen en welke bijdrage UWV hieraan kan leveren. UWV wordt ook gevraagd in te gaan op de vraag hoe UWV gemeenten kan ondersteunen die hiermee op korte termijn al actief aan de slag willen gaan.

Oordeel UWV

De bijdrage die UWV kan leveren is het bieden van ondersteuning bij de doelgroepbepaling en door juridische ondersteuning te geven bij het inregelen van de noodzakelijke grondslagen voor de uitwisseling van gegevens tussen en het gebruik van gegevensgebruik door de verschillende partijen (Belastingdienst, UWV en Gemeenten).

Communicatie vanuit UWV rechtstreeks aan de doelgroep wordt om een aantal redenen afgewezen. Deze redenen worden onderschreven door de VNG; in de voorbereidende werkzaamheden wordt ook door hen uitgegaan van communicatie vanuit de gemeenten. Wel kunnen specifieke functionarissen binnen UWV, waaronder het team Geldzorgen en Adviseurs Werk, in algemene zin worden geïnformeerd over het bestaan van de alleenverdienersproblematiek en de tijdelijke regeling.

Toelichting

Zie beoordelingspunten.

Uitvoeringskosten

Nvt

Oordeel: nvt

1. **Ja** (uitvoerbaar)
2. **Ja, mits** (uitvoerbaar mits in het voorstel rekening wordt gehouden met de gemaakte opmerkingen)
3. **Nee, tenzij** (niet uitvoerbaar tenzij het voorstel op onderdelen wordt aangepast)
4. **Nee** (niet uitvoerbaar vanwege ernstige bezwaren)

Kader

Het implementeren van het hier beoordeelde voorstel vereist inzet van schaarse ICT- capaciteit. UWV en SZW hebben afgesproken om periodiek in samspraak te bezien welke keuzes we gaan maken over de inzet van beschikbare ICT- capaciteit. Dit geldt voor het implementeren van zowel nieuwe wet- en regelgeving als overige verandertrajecten binnen UWV.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Uitgangspunten / voorwaarden	3
3. Beoordelingspunten	4
1. Uitvoerbaarheid	4
2. Effectiviteit	4
3. Effecten voor klanten	4
4. Handhaafbaarheid	5
5. Informatie- en gegevenshuishouding	5
6. Minimale implementatietermijn	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
7. Eenmalige en structurele effecten op de uitvoeringskosten	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
8. Gevolgen voor de verantwoordings-en beleidsinformatie	5

1. Inleiding

Op 24 oktober 2023 ontving UWV het verzoek om een uitvoeringstoets gericht op de uitvoering van de Motie Warmerdam c.s.¹ proactief benaderen alleenverdienersproblematiek.

In tegenstelling tot een reguliere uitvoeringstoets waarin sprake is van toetsing op een wetsvoorstel is in deze u-toets aan UWV gevraagd in kaart te brengen wat nodig is om huishoudens op grotere schaal actief te kunnen benaderen en welke bijdrage UWV daaraan kan leveren. Ook is gevraagd in te gaan op de vraag of en hoe UWV gemeenten kan ondersteunen die al op korte termijn aan de slag willen gaan.

Aan UWV is ook gevraagd de uitvoeringstoets af te stemmen met de VNG.

In voorliggende uitvoeringstoets beoordeelt UWV de vragen op de volgende aspecten:

1. Uitvoerbaarheid
2. Effectiviteit
3. Effecten voor klanten
4. Handhaafbaarheid
5. Informatie- en gegevenshuishouding
6. Minimale implementatietermijn
7. Eenmalige en structurele effecten op de uitvoeringskosten
8. Verantwoordings- en beleidsinformatie

Door een ongewenste samenloop van fiscaliteit, toeslagen en sociale zekerheid heeft een groep van circa 6400 alleenverdienende huishoudens met een uitkering een lager netto besteedbaar inkomen dan een vergelijkbaar paar in de bijstand. In de eerste helft van 2023 is intensief gezocht naar mogelijke oplossingen; het kabinet heeft zich gecommitteerd aan een structurele oplossing via de fiscaliteit vanaf 2028. Ook wordt gewerkt aan een overbruggingsregeling tot 2028. Daarnaast wordt in de motie Warmerdam c.s. van 6 juli j.l. het kabinet opgeroepen zich samen met gemeenten en sociaal raadsliden maximaal in te zetten om betreffende huishoudens actief te benaderen in verband met een mogelijk recht op individuele bijzondere bijstand ter compensatie van gemiste Toeslagen ('tijdelijke regeling').

Vanwege het feit dat op dit moment nog volop werkzaamheden worden verricht om de doelgroep inzichtelijk te krijgen, grondslagen voor gegevensuitwisseling nog niet geregeld zijn en ook het tijdspad van de gemeenten nog niet bekend is (de uitvoeringstoets van de gemeente wordt medio februari 2024 verwacht), is deze reactie gebaseerd op hetgeen bekend is op moment opstellen u-toets.

¹ Kamerstukken II, 2022 – 2023, 26448, nr.719

2. Uitgangspunten / voorwaarden

Bij de start van de u-toets zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. Beschikbaarheid en betrouwbaarheid van een lijst van de betreffende huishoudens met BSN's;
2. De privacyaspecten zijn gewaarborgd door een wettelijke grondslag en/of akkoord vanuit de Autoriteit Persoonsgegevens ten behoeve van gegevensverwerking en gegevensdeling;
3. Afbakening; de u-toets ziet op een eenmalige actie betrekking hebbend op het kalenderjaar 2023. De U-toets richt zich op het eenmalig benaderen (aanschrijven) van de doelgroep.

3. Beoordelingspunten

1. Uitvoerbaarheid

UWV kan ondersteuning bieden bij de doelgroep bepaling en het actueel houden van de lijst. Uiteraard biedt UWV ook desgewenst juridische ondersteuning voor het inregelen van de noodzakelijke grondslagen.

Brede communicatie vanuit UWV wordt niet verstandig geacht. De daadwerkelijke communicatie vindt vanuit de gemeenten plaats op het moment dat zij de nodige voorbereidingen hebben getroffen en via de voor hen gewenste kanalen.

Communicatie vanuit UWV is met name om inhoudelijke redenen niet wenselijk. De klantgroep is het meest gebaat bij communicatie vanuit de partij – in dit geval de gemeenten – waar ook de aanvraag voor de individuele bijzondere bijstand kan worden ingediend (zie verder onder 'effecten op de doelgroep'). Daarnaast is communicatie vanuit UWV uitvoeringstechnisch niet uitvoerbaar c.q. niet wenselijk; het gewenste tijdpad bij individuele gemeenten zal nooit goed aansluiten bij een centrale boodschap vanuit UWV. Daarnaast zal, gezien de aard van de klantgroep, alleen een brief niet volstaan en zal dit idealiter moeten worden gecombineerd met een ondersteunende telefonische actie (een zogeheten outboundactie/servicecall). Ook deze zal moeten aansluiten bij het tijdpad, maar ook bij de wijze van aanpak van de individuele gemeenten. Naast deze inhoudelijke complexiteit, is binnen UWV zeker tot Q3 2024 geen capaciteit beschikbaar voor een outboundactie/servicecall.

Wel kan UWV ondersteuning bieden door te verzorgen dat specifieke functionarissen binnen de organisatie op de hoogte zijn van de alleenverdienersproblematiek en deze tijdelijke regeling. Gedacht wordt aan o.a. het team Geldzorgen, cliëntondersteuners, adviseurs Werk en medewerkers Invorderen. Deze medewerkers kunnen in algemene zin worden geïnformeerd zodat zij in individuele gesprekken eventueel een cliënt uit de doelgroep herkennen. Een actieve rol wordt niet voorzien vanwege de complexiteit van het onderkennen van de doelgroep en het ontbreken van zicht op het uiteindelijke recht.

2. Haalbaarheid beoogde startdatum

Wanneer de rol van UWV beperkt blijft tot het bieden van ondersteuning bij de doelgroepbepaling en het geven van juridisch advies, dan kan UWV relatief eenvoudig meebewegen met de planning van SZW en de gemeenten.

Belangrijk om op te merken is dat op het moment van ontvangst van de u-toets werd uitgegaan van een lijst met 6400 huishoudens. Gedurende de looptijd van de u-toets is gebleken dat er nog vele vraagstukken leven rondom de beschikbaarstelling, accuraatheid en actualiteit van deze lijst. Hoewel er sprake is van intensieve samenwerking tussen Belastingdienst, SZW en UWV om deze vraagstukken op te lossen, is daarnaast het ontbreken van grondslagen voor het uitwisselen van gegevens tussen de verschillende organisaties een complicerende factor in het doen van uitspraken over tijdstip gereed zijn van 'de lijst'.

De genoemde flexibiliteit ten aanzien van doelgroepbepaling en juridische advisering is er niet indien toch wordt gekozen voor communicatie vanuit UWV. Naast de tijd noodzakelijk voor inplannen en realiseren van een uitgaande brief, lijkt het ons, zoals genoemd onder 'uitvoerbaarheid', noodzakelijk een eventuele brief te combineren met een outboundactie/servicecall. UWV heeft de komende maanden echter geen capaciteit voor een outboundactie/servicecall.

3. Effecten voor de doelgroep

Uitvoering geven aan de Motie Warmerdam heeft een positief effect op huishoudens die te kampen hebben met de alleenverdienersproblematiek. Deze burgers worden actief benaderd en kunnen – afhankelijk van hun situatie - mogelijk aanspraak maken op individuele bijzondere bijstand ter compensatie van gemiste toeslagen.

Het in beeld krijgen van exact de juiste groep burgers is echter complex, waardoor er zowel het risico is van het missen van burgers uit de doelgroep, maar ook het risico van het onterecht scheppen van verwachtingen bij burgers die na toetsing geen recht hebben op individuele aanvullende bijstand.

Dit maakt dat UWV vanuit Gegevensdiensten een bijdrage levert aan het zo duidelijk mogelijk in kaart brengen van de doelgroepen en het actueel krijgen en houden van de lijst.

Gelet op de bijzonder complexe problematiek en omdat UWV geen rol speelt bij de uiteindelijke uitvoering van de regeling, is het vanuit klantperspectief niet verstandig actief vanuit UWV te communiceren. Communicatie vanuit UWV zal centraal zijn, wat niet aansluit bij de lokale uitvoering. UWV heeft geen rol bij de uitvoering van deze regeling, waardoor wij onvoldoende zicht hebben op het te volgen proces bij de individuele gemeenten. Ook is UWV niet in staat inhoudelijke vragen vanuit cliënten te beantwoorden over de individuele aanvullende bijstand in hun specifieke situatie (namelijk ter hoogte van de gemiste toeslagen). Het niet kunnen beantwoorden van vragen door UWV kan tot onbegrip en onvrede bij cliënten leiden.

4. Effecten op de benodigde capaciteit

Inzet Gegevensdiensten: ondersteuning doelgroepbepaling en actueel houden van de lijst: 2 medewerkers voor ca. 4-8 uur per week gedurende de komende maanden
Beperkte inzet JZ en Gegevensdiensten voor ondersteuning juridische analyse

Inzet K&S, Werkbedrijf en Uitkeren: Inzet is beperkt tot het verstrekken van algemene informatie richting onderzoekende functionarissen en het opstellen van enkele vraag antwoordcombinaties voor het KCC/Team Geldzorgen.

5. ICT / IV

Er zijn geen gevolgen voor ICT / IV.

6. Gevolgen voor de verantwoordings- en beleidsinformatie

Er zijn geen gevolgen voor de verantwoordings- en beleidsinformatie.

7. Minimale implementatietermijn

Zie haalbaarheid beoogde startdatum.

8. Gegevensuitwisseling en gegevensgebruik

Om uitvoering te geven aan de Motie Warmerdam is het noodzakelijk dat met inachtneming van de privacywetgeving tot een lijst alleenverdienershuishoudens wordt gekomen die – ook met het oog op de overbruggingsregeling – wordt beheerd en actueel wordt gehouden. De Belastingdienst is erin geslaagd met een lijst de mogelijke omvang van de groep aan te geven (circa 6400 huishoudens), dit echter op basis van gegevens uit 2021 en op basis van personen die aangifte Inkomstenbelasting hebben gedaan. Door het ontbreken van de grondslagen voor de gegevensuitwisseling tussen de organisaties onderling is het accuraat inzichtelijk krijgen van de doelgroep op dit moment niet mogelijk. Ook ontbreekt de juridische ruimte voor het gebruik / doorgeven van UWV-gegevens aan de gemeenten voor het actief benaderen van de doelgroep. Het inregelen van grondslagen dan wel toestemming vanuit de AP voor de gegevensverwerking en – gebruik voor dit doeleinde is randvoorwaardelijk voor een concrete bijdrage vanuit UWV.

Gegevensdiensten beschikt niet over *alle* noodzakelijke gegevens om de doelgroep zelfstandig te kunnen vaststellen. Het knelpunt dat hierdoor ontstaat is dat de analyses van Gegevensdiensten andere aantallen opleveren dan de analyses van de Belastingdienst of die van de gemeenten. Door

juridische belemmeringen is het niet mogelijk alle beschikbare analyses adequaat te vergelijken. Dit kan een risico betekenen voor het vaststellen van de exacte doelgroep.